

 НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УДК 94(477)(092)

Ластовський В. В.

доктор історичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Видання до 70-річчя професора Г. Казьмирчука

(Віддане служіння історичній науці: до 70-річчя професора Григорія Казьмирчука / упор. М. Казьмирчук, Ю. Латиш. – К. : ПП “КП УкрСІЧ”, 2014. – 462 с.; Григорій Дмитрович Казьмирчук. До 70-річчя з дня народження: біобібліографічний довідник / упоряд. М. Г. Казьмирчук, Я. Г. Рябцева. – К. : ПП “КП УкрСІЧ”, 2014. – 160 с.)

Вшанування відомого Вченого виданням збірника наукових праць – стара і добра традиція серед науковців, що тягнеться ще від XIX ст. Цим проявляється і пошана, і повага до Вченого. Цим висловлюється бажання закріпити внесок Вченого у науку.

Наразі до 70-річчя знаного фахівця з історії та історіографії Григорія Дмитровича Казьмирчука, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, було підготовлено збірник наукових праць, до якого увійшли напрацювання його учнів, колег, однодумців. Видання вийшло ґрунтовним, багатогранним і представницьким. Одночасно з друку вийшов і біобібліографічний довідник.

Збірник із символічною назвою “Віддане служіння історичній науці” відкривається своєрідним блоком із трьох публікацій, присвячених безпосередньо життю і діяльності Григорія Дмитровича. Це дослідження М. Казьмирчук “Передвісник Перемоги”, Ю. Латиша “Шляхом “апостолів свободи”” та Я. Рябцевої “Бібліографія праць Г.Д. Казьмирчука”. В комплексі вони достатньо об’ємно представляють широкий біографічний і творчий шлях відомого професора. Причому, публікація М. Казьмирчук розкриває не лише його особисту біографію, але й показує родовід історика, вказує на “історичну атмосферу”, що впливала безпосередньо на його життєвий шлях. А от публікація Ю. Латиша вже є дослідженням наукової стезі вченого, спробою охарактеризувати сутність його наукових поглядів, їх розвиток, його вплив на навчальний процес в університеті. Зрозуміло, що переважно у цій статті розглядається вплив Г.Казьмирчука на розвиток історіографічних ідей в дослідженні декабристського руху і заснування “наукової школи київських декабристознавців”. Справедливо наголошується і на тому, що цілий ряд питань і проблем в історичній науці підняв та розглянув саме Григорій Дмитрович, зокрема, він запропонував “новий погляд на концепцію українського декабризму”.

Інші публікації у збірнику представлені широким колом тематики і водночас широким географічним представництвом дослідників не лише українських наукових теренів, але й зарубіжних. Українські фахівці у збірнику представляють головним чином Київ, а також такі міста, відомі своїми науковими кадрами як Житомир, Запоріжжя, Кіровоград, Миколаїв та Ніжин, іноземні ж вчені – Беларусь (Гродно) та Росію (Іркутськ, Москва, Санкт-Петербург).

Оскільки наукова творчість Григорія Дмитровича Казьмирчука зосереджувалася головним чином на декабристській тематиці, то цілком логічним стала тут публікація ряду робіт саме з цієї проблематики.

Так, відомий фахівець із Росії О.Киянська присвятила свою роботу найвідомішій постаті декабристського руху – Павлу Пестелю. І хоча його біографія є чи не найбільш дослідженою науковцями різних країн, все ж таки авто вирішила знову до неї звернутися, намагаючись безпристрасно підійти до оцінки його діяльності, відмічаючи як негативні, так і прогресивні моменти. Продовжив цю тему інший відомий російський дослідник С. Ерліх, зосередившись на відомій міфологемі “Декабристи розбудили Герцена”. Незвичну сторону у діяльності декабристів намагалася представити дослідниця з Іркутська Т. Перцева, котра на документальних матеріалах зобразила благодійницьку діяльність декабристів під час їх перебування на засланні.

З українських дослідників тематику декабризму представила публікація М. Казьмирчук, де спробувала розкрити тему декабризму як джерела формування революційно-демократичних поглядів Тараса Шевченка.

Частина публікацій у збірнику тісно пов’язана з історією церкви і духовенства. Це й не дивно, оскільки сам Григорій Дмитрович неодноразово досліджував це питання, мав відповідні публікації та підготував кілька фахівців з цієї проблеми. Необхідно зауважити, що ці публікації достатньо різноманітні за характером і в хронологічному, і в конфесійному аспектах. Так, ми бачимо тут дослідження І. Водзяновської про розвиток Немирівського греко-католицького деканату впродовж XVIII ст., В. Ластовського про погляди В. Липинського на модель місця церкви в державі, О. Тригуба про Українську обновленську церкву у 1920-1930-х роках, В. Ластовської про міжнаукові зв’язки сучасної історіографії православного чернецтва.

Деякі опубліковані роботи мають суто історіографічний характер. Зокрема, розглядалася життя і наукова творчість ряду істориків: А. Готовцева присвятила своє дослідження відомому досліднику XVIII ст. Герхарду Фрідріху Міллеру, а І. Заболотна – українському вченому Івану Крип’якевичу. Крім того, деякі праці мали історіографічно-тематичний характер – А. Коцур тут розглянув стан і розвиток вищої аграрної

освіти в Україні в сучасних історіографічних дослідженнях, а Г. Коцур розглянула дискусійне питання в історіографії щодо статків і благодійності останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського. Історик із Запоріжжя О. Сарнацький приділив увагу питанню, що особливо актуальне з огляду на сучасну суспільно-політичну ситуацію – дослідженню в сучасних наукових працях ставлення російської самодержавної влади щодо українства у другій половині XIX ст. Дотичним до даної теми є і опублікована робота білоруського дослідника В. Шведа. Розкриваючи фальсифікаційні та міфотворчі аспекти історіографії він розглядає повстання 1863-1864 рр. на білоруських землях. Слід вказати ще й на достатньо рідкісну і перспективну в сучасній історичній науці тему історіографії археологічних досліджень. Її представив історик із Кіровограда С. Шевченко, звернувши увагу на вивчення археологічних досліджень Буго-Дністровського межиріччя наприкінці XIX – на початку XX ст.

Також в збірнику містяться і публікації, що мають красназавчий характер і передовсім спрямовані на вивчення місцевої історії в контексті загальноукраїнської. До них відносяться статті Р. Железко та А. Петровського, присвячені історії Ніжинського і Брацлавського полків у 1650-х роках, стаття відомого фахівця А. Мінгазутдінова, присвячене створенню і розвитку музейної мережі у Переяславлі-Хмельницькому.

Не забуто у збірнику й *alma mater* Григорія Дмитровича Казьмирчука – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Його історія завжди перебувала у сфері зацікавлень професора, котрий не лише присвятив цій темі деякі дослідження, але й керував проектом по дослідженню історії історичного факультету. У даному ж збірнику з'явилися праці О. Ляпіної щодо долі навчально-допоміжних установ Університету Св. Володимира у 1920-1930-х роках та Ю. Шемети щодо участі природничих факультетів у міжнародних зв'язках у 1991-2001 р.

Деяка увага приділена і Києву та Київщині: Л. Губицький, опрацювавши матеріали Київської губернії, звернувся до теми дворянського способу життя в першій половині XIX ст., М. Кругляк розглянула у своїй публікації мемуари як джерело інформації до повсякденного життя київських курсисток другої половини XIX ст., а О. Купчик змалював соціально-політичний портрет студентів-азербайджанців початку XX ст.

Значний інтерес викликають також праці М. Сафонова щодо майже детективної історії з пошуком документів, пов'язаних із дуеллю О. Пушкіна, Я. Леонтєва щодо поїздки відомої есерки Марії Спиридонової по Україні у жовтні 1917 р., Т. Орлової щодо особливостей політичного розвитку Канади у другій половині XX – на початку XX століть та С. Набоки щодо сучасних українських перспектив в контексті російської агресії 2014 року.

В цілому підготовлений на пошану професора Г. Казьмирчука його учнями, друзями та колегами збірник представляє собою різноплановий матеріал з історії та історіографії України. Він поєднує в єдину комунікаційну систему життя вченого і його

професійну діяльність із найближчим його оточенням та історією його Батьківщини.

Своєрідним продовженням збірника “Віддане служіння історичній науці” і його доповненням став виданий біобібліографічний довідник “Григорій Дмитрович Казьмирчук. До 70-річчя з дня народження”. У цій книзі всебічно розкривається життєвий і творчий шлях відомого професора. Тут основну частину займає бібліографія його праць за 1975-2014 роки – всього 482 позиції. Вона дає повне уявлення про зацікавлення дослідника. Від самого початку це були проблеми, пов'язані із революційним рухом першої половини XIX ст., але поступово діапазон зацікавлень вченого розширився і у сфері його інтересів опинилися й інші проблеми – церковно-релігійні, історія козацтва, соціально-економічна історія тощо, в ряді робіт був відображений і деякий аспект загальноєвропейської спрямованості наукових інтересів.

Також тут наводиться інформація про наукове керівництво аспірантами та здобувачами наукових ступенів доктора та кандидата історичних наук, про опонування на захистах дисертацій.

Частина книги присвячена достатньо детальній біографії вченого. Причому, слід відмітити фотоматеріал, що супроводжує цю розповідь. Це світлини із рідних місць, фото близьких і рідних, співробітників, учнів. Завершується видання віршованими поезіями ювіляру від В. Смирнова, В. Заїки та Т. Павлушиної.

Обидва видання будуть цікавими для сучасних істориків перш за все їх різноплановістю, а заодно і можливістю подивитися на розвиток історичної науки крізь призму життя і діяльності відомого українського вченого.

Lastovsky V. V., doctor of Historical Sciences, professor, professor of International Relations Chair, Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Publication of the 70th anniversary of Professor G. Kazmyrchuka.

Ластовский В. В., доктор исторических наук, профессор, профессор кафедры международных отношений, Киевский национальный университет культуры и искусств

Издания к 70-летию профессора Г. Казьмирчука

* * *